

УДК 620.91

DOI: 10.30857/2413-0117.2019.5.7

Іван В. Солоненчук

Національний університет біоресурсів і природокористування України, м. Київ, Україна
МЕХАНІЗМ ДЕРЖАВНОГО РЕГУЛЮВАННЯ РИНКУ ЕНЕРГОРЕСУРСІВ

Стаття присвячена дослідженню особливостей державного регулювання ринку енергоресурсів. Розглянуто еволюцію способів, форм і методів державного управління елементами системи енергозабезпечення територій різних країн. Вітчизняний і зарубіжний досвід господарювання підтверджує наявність проблем у державному регулюванні, що зумовлює пошук їх вирішення за допомогою побудови більш сучасної і прогресивної моделі державного регулювання ринку енергоресурсів, зокрема, моделі конфігураційного управління. Модель конфігураційного регулювання дозволяє реалізувати інструменти та заходи управлінського впливу на ринок енергоресурсів на чотирьох рівнях: на мікро- (підприємства, домогосподарства) та мезо- (регіональному) – у формуванні попиту на ті чи інші види енергоресурсів; на мезо- (галузевому) та макро- (національному) – у формуванні пропозицій на енергоресурси. Дієвість інструментів моделі конфігураційного регулювання ринку енергоресурсів за функціональним навантаженням проявляється через організаційні заходи (зниження залежності від ринку нафти і газу; виведення з експлуатації застарілих потужностей; лібералізація ринку енергоресурсів в сфері дистрибуції; продовження лібералізації відносно розподіленої генерації); технологічні заходи (створення локальних мереж з генерацією відновлюваних джерел; Smart Grid версії – «розумні мережі»; імплементація стандартів «пасивних, активних будинків»; формування ринку зберігання електроенергії); фінансові заходи (залучення великих інвестицій в енергетичний сектор; впровадження технологій проєктного фінансування з метою залучення довгострокових інвестиційних ресурсів банківської системи; створення особливих економічних зон з метою мінімізації податкового навантаження на суб'єкти економічної діяльності в рамках реалізації державної політики в енергозбереженні). Впровадження всіх цих заходів сприятиме підвищенню рівня розвитку ефективної енергетики та систем енергозбереження, дозволить досягти стратегічних орієнтирів, визначених в Енергетичній стратегії України на період до 2030 року.

Ключові слова: державне регулювання; ринок енергоресурсів; прямі і непрямі методи регулювання; монополія і конкуренція; модель конфігураційного регулювання ринком енергоресурсів.

Іван В. Солоненчук

Національний університет біоресурсів і природопользования Украины, г. Киев, Украина

**МЕХАНИЗМ ГОСУДАРСТВЕННОГО РЕГУЛИРОВАНИЯ РЫНКА
ЭНЕРГОРЕСУРСОВ**

Статья посвящена исследованию особенностей государственного регулирования рынка энергоресурсов. Рассмотрена эволюция способов, форм и методов государственного управления элементами системы энергообеспечения территорий разных стран. Отечественный и зарубежный опыт хозяйствования подтверждает наличие проблем в государственном регулировании, что обуславливает поиск их решения с помощью построения более современной и прогрессивной модели государственного регулирования рынка энергоресурсов, в частности, модели конфигурационного управления. Модель конфигурационного регулирования позволяет реализовать инструменты и меры управленческого воздействия на рынок энергоресурсов на четырёх уровнях: на микро-

(предприятия, домохозяйства) и мезо- (региональном) – в формировании спроса на те или иные виды энергоресурсов; на мезо- (отраслевом) и макро- (национальном) – в формировании предложений на энергоресурсы. Действенность инструментов модели конфигурационного регулирования рынка энергоресурсов по функциональной нагрузке проявляется в осуществлении организационных мероприятий (снижение зависимости от рынка нефти и газа; вывод из эксплуатации устаревших мощностей; либерализация рынка энергоресурсов в сфере дистрибуции; продолжение либерализации в отношении распределённой генерации); технологических мероприятий (создание локальных сетей с генерацией возобновляемых источников; Smart Grid версии – «умные сети»; имплементация стандартов «пассивных, активных домов»; формирование рынка хранения электроэнергии); финансовых мероприятий (привлечение больших инвестиций в энергетический сектор; внедрение технологий проектного финансирования с целью привлечения долгосрочных инвестиционных ресурсов банковской системы; создание особых экономических зон с целью минимизации налоговой нагрузки на субъекты экономической деятельности в рамках реализации государственной политики в энергосбережении). Внедрение всех этих мероприятий будет способствовать повышению уровня развития эффективной энергетики и систем энергосбережения, позволит достичь стратегических ориентиров, определённых в Энергетической стратегии Украины на период до 2030 года.

Ключевые слова: государственное регулирование; рынок энергоресурсов; прямые и косвенные методы регулирования; монополия и конкуренция; модель конфигурационного регулирования рынком энергоресурсов.

Ivan V. Solonenchuk

National University of Life and Environmental Sciences of Ukraine, Kyiv, Ukraine

GOVERNMENT MECHANISM FOR ENERGY MARKET REGULATION

The article provides insights to describing specific features of government regulation of the energy market. The study offers an overview on the evolution of methods, forms and tools of government control of power supply system components across different countries. Domestic and international business practices bear evidence of a number of problems in government regulation which drives the search for their solution by building a new, more progressive model of energy market regulation, in particular, the configuration management model. This configuration regulation model contributes to more effective implementation of tools and methods of managerial intervention to the energy market at four levels: micro- (companies, households) and meso- (regional) – in shaping demand for certain types of energy resources; on meso- (sectoral) and macro- (national) – in building energy supply patterns. The effectiveness of the energy market configuration regulation model tools by their functional load is validated through a range of organizational measures (reduction of dependence on the oil and gas market; decommissioning of obsolete facilities; liberalization of the energy market in the area of distribution; further liberalization as to distributed energy generation); technological measures (building local networks with renewable sources generation; Smart Grid versions – "smart networks"; implementation of passive / active house standards; creating the electricity storage market); financial measures (attracting large investments in the energy sector; implementing project financing technologies to attract long-term investments from the banking system; launching special economic zones to reduce the tax burden on business entities within the framework of the government energy saving policy). The implementation of all these activities will enhance energy efficiency and energy saving systems, as well as contributes to attaining strategic benchmarks defined in the Energy Strategy of Ukraine until 2030.

Keywords: government regulation; energy market; direct and indirect regulation methods; monopoly and competition; configuration model for energy market regulation.

Постановка проблеми. Одним з основних пріоритетів національної економічної системи в сучасних умовах є підвищення ефективності та конкурентоспроможності енергетичної галузі, що дозволить досягти високого рівня енергетичної безпеки країни. Особливе значення на сучасному етапі надається розробці та вдосконаленню механізмів та інструментів реалізації державної політики в енергетиці. Підтримка і стимулювання стратегічних ініціатив в енергетиці є основою для реалізації великих енергетичних проектів в майбутньому. Пріоритетними напрямками в цілях забезпечення постійного поступального розвитку енергетики і забезпечення енергетичної безпеки країни є: розробка нових технологій видобутку, перетворення і транспортування енергетичних ресурсів на основі технічного переозброєння і будівництва нових енергетичних об'єктів, створення привабливого для інвесторів господарського середовища в сфері енергетики, для чого потрібно вдосконалення державного регулювання галузі, формування нових ринків палива та енергії.

Аналіз останніх досліджень і невирішена частина проблеми. Більшість вчених сходяться на думці, що регулювання економіки і разом з нею господарської діяльності державними методами – взаємопов'язаний і чітко злагоджений процес [1]. Відповідно, без державного втручання в діяльність суб'єктів господарювання неможливо в достатній мірі забезпечити гарантії прав і свобод людини і громадянина, які проголошені і закріплені на міжнародному та національному рівні. Держава здатна нівелювати негативні наслідки діяльності господарюючих суб'єктів і всього ринку шляхом заборони монополії, створення і підтримання конкурентного середовища, скороченням негативних результатів діяльності окремих підприємств, забезпечення ринку необхідною інформацією.

Проблемам державного регулювання паливно-енергетичного комплексу присвячені роботи як вітчизняних так і зарубіжних науковців: Л. Беляєва [1], Н. Мица [2], Л. Товажнянського [3], І. Франчука [4] та ін. Більшість з них сходяться на думці, що державне регулювання енергетичної галузі є одним із першочергових заходів щодо підвищення безпеки будь-якої країни. Так, концептуальні засади регулювання розвитком паливно-енергетичного комплексу та ринку енергоресурсів висвітлено у працях таких вчених: О. Алімова, А. Даниленко, В. Трегобчука [5], В. Бакуменко, В. Князева, Ю. Сурміна [6], О. Амелницької [7], Д. Бусарева [8], О. Віхрова [9]. Однак, на сьогоднішній день досі невирішеною проблемою залишається питання формування та використання ефективних інструментів державного регулювання ринку енергоресурсів в умовах зміни енергетичного стану та впливу його на економіку країни залишаються поза увагою науковців і законодавців та потребують розгляду й вирішення.

Метою статті є дослідження інструментів державного регулювання ринку енергоресурсів України та виявлення проблемних аспектів у функціонуванні паливно-енергетичного комплексу (ПЕК).

Результати дослідження. Ринкова економіка не може ефективно функціонувати без взаємодії з державою. У свою чергу, держава активно працює над створенням сприятливих умов для сталого розвитку економічних відносин, в першу чергу, за допомогою створення спільних правил діяльності для всіх суб'єктів господарювання. Про необхідність втручання держави в економічне життя вперше заговорив ще Дж. Кейнс, який в 30–і роки ХХ століття займався пошуком методів, які дозволили б вийти з глибокої кризи, поліпшити умови і підвищити зростання продуктивності, подолати масове безробіття. Кейнс вважав, що ринковий механізм саморегулювання марний, і без зовнішнього втручання досягти рівноваги практично неможливо. Тобто, економіка не здатна «Вилікувати» себе самостійно [10]. В

даний час держава, ґрунтуючись на легітимності, здатне використовувати дієві правові, політичні та економічні методи для того, щоб усунути ринкові провали і гарантувати реалізацію принципів соціальної справедливості. Держава – особливий учасник господарських відносин, оскільки приймає в них участь двоюким способом – безпосередньо (при випуску державних цінних паперів) і опосередковано (шляхом створення унітарних підприємств). Крім того, держава виступає в ролі регулятора господарської діяльності, що дозволяє реалізувати йому свою економічну функцію.

В даний час ринок енергоресурсів в Україні існує, і він продовжує формуватися і розвиватися далі. Для забезпечення його повноцінного становлення і зміцнення є цілий ряд інструментів, за допомогою яких можна забезпечити належний антимонопольний контроль. Ключовою проблемою забезпечення ринку енергоресурсів і формування конкурентоспроможної національної економіки на різних товарних ринках є здійснення повноцінного антимонопольного регулювання. Рівень конкурентоспроможності вітчизняної економіки залишається низьким, що породжує суттєві загрози для ринку енергоресурсів країни. При цьому контроль над ринком енергоресурсів і ринковими відносинами, що складаються в його рамках, вимагає створення правил оптового і роздрібного ринку, розробки систем і правил доступності, вироблення документів для дотримання законності, недопущення маніпулювання цінами та потужностями на ринку енергоресурсів.

Розглядаючи особливості державного регулювання та регулювання ринком енергоресурсів, теоретично поділимо поняття «державне управління» і «державне регулювання». За змістом ці категорії досить схожі, проте їх ототожнення не завжди є вірним. Справа в тому, що державне управління носить більш загальний характер, ніж державне регулювання. Державне регулювання слід розглядати як окремий випадок державного управління. Крім того, існує окреме визначення поняття «державне регулювання економіки», під яким розуміється «комплекс заходів, дій, що застосовуються державою для корекції і встановлення основних економічних процесів» [11, с. 72–75]. Тобто регулювання покликане здійснювати коригування, підстроювання діяльності економічного об'єкта, що направляється управлінням в цілому. Є і ще одна відмітна риса категорії «регулювання». Коли мова йде про управління, то, як правило, мають на увазі весь арсенал доступних засобів суб'єкта управління, за допомогою яких здійснюється управлінський вплив на об'єкт управління: адміністративно-розпорядчі заходи, економічні інструменти, соціально-психологічні способи. У той час як в державному регулюванні, як правило, задіяні економічні методи управління, механізми стимулюючого і обмежуючого характеру. В даний час більшість економістів висловлюють думку про необхідність розумного поєднання ринкових сил і державного втручання у рішення економічних і соціальних проблем суспільства. Питання залишається відкритим в тих випадках, коли мова заходить про масштаби і межі державної експансії, форми і методи використання державного інструментарію в тих чи інших випадках.

Типова схема державного регулювання ринку, узагальнююча погляди різних вчених на роль держави і реалізовані нею різні напрямки економічної політики в вигляді регуляційних процесів, представлена на рис. 1.

Представлені на рис. 1 недосконалості як державного регулювання економіки, так і ринкового механізму господарювання викликають необхідність пошуку нових сучасних форм державного управління, які на нинішньому етапі розвитку країни дозволили б реалізувати більш досконалу економічну політику, нівелюючи окремі «провали» держави і ринку. Різні держави на певних історичних етапах свого розвитку з різною інтенсивністю, застосовуючи різні способи і форми, здійснювали державне управління елементами системи енергозабезпечення своїх територій (стадіями трансформації ресурсів в енергію),

виробляючи певну державну економічну політику. Безпосередня реалізація державної політики в сфері енергозабезпечення пов'язана із застосуванням в практиці господарювання різних інструментів державного регулювання. Використовуючи найбільш поширену класифікацію методів державного регулювання, розглянемо можливі методи прямого і непрямого впливу.

* класичний і егалітарний підходи, що стосуються ролі держави в економіці;

** неокласичний напрям (А. Маршалл, Е. Чемберлін, Л. фон Мізес, Ф.А. фон Хайек, М. Фрідман; неоліберальний напрям (А. Лаффер та Дж. Гільдер, Р. Лукас-мл., Ф. Кюдланд і Е. Прескотт); неокейнсіанський (Дж. Стігліц, Л.І. Абалкін); інституціональний напрям (Р. Коуз, О. Вільямсон, Т. Веблен, Дж. Коммонс, У. Мітчелл);

*** в основу покладено ідеї А. Сміта і його прихильників.

Джерело: узагальнення автора.

Рис. 1. Спрощена схема державного регулювання ринку

Прямі методи державного регулювання, ґрунтуючись на силі державної влади, роблять безпосередній вплив на діяльність господарюючих суб'єктів, вони змушують підприємства приймати рішення, засновані не на самостійному економічному виборі, а на приписах держави [12; 13]. Ці методи пов'язані з використанням адміністративних засобів впливу, що характеризуються безпосереднім владним впливом державних органів на регульовані відносини і поведінку відповідних суб'єктів. Прямі методи характеризуються наявністю певного суб'єкта впливу. Держава вдається до прямих методів регулювання в тих сферах і галузях господарства, конкурентоспроможність яких не може бути забезпечена тільки за допомогою ринкового механізму. Наприклад, в енергетиці, де вирішуються великомасштабні стратегічні завдання, присутні високі ризики приватних інвестицій, де громадська вигода значно перевищує вигоду окремих підприємств або тягне за собою додаткові витрати. Прямі методи також широко використовуються в управлінні державної і муніципальної власністю.

У свою чергу групу прямих методів можна умовно розділити на організаційні та нормативно-правові. Нормативно-правові методи виражаються у встановленні правових і адміністративних обмежень і заборон, нормативних вимог до якості і сертифікації технології

та продукції, ліцензування діяльності. Нормативно-правові методи відрізняються від організаційних тим, що вони опосередковані в нормативно-правових актах. Класифікація методів державного регулювання системи енергозабезпечення наведена в табл. 1.

Таблиця 1

Класифікація методів державного регулювання системи енергозабезпечення

Прямі		Непрямі
Нормативно-правові	Організаційні	
Ліцензування	Проведення господарської функції (націоналізація)	Регулювання цін (тарифна політика)*
Встановлення правил функціонування ринку енергії	Визначення стратегічних цілей і показників	Субсидування
Встановлення технічних вимог	Цільове програмування	Оподаткування
	Державна підтримка програм, замовлень і контрактів	Пільгове кредитування

* може виступати в якості прямого методу регулювання.

Здійснено аналіз сучасного стану ринку енергоресурсів, цінову політику на енергетичні ресурси, зокрема середню ціну у порівнянні імпортованих та вітчизняних енергетичних ресурсів. Порівняльний аналіз та динаміка видобутку і споживання основних енергоресурсів наведено у табл. 2.

Таблиця 2

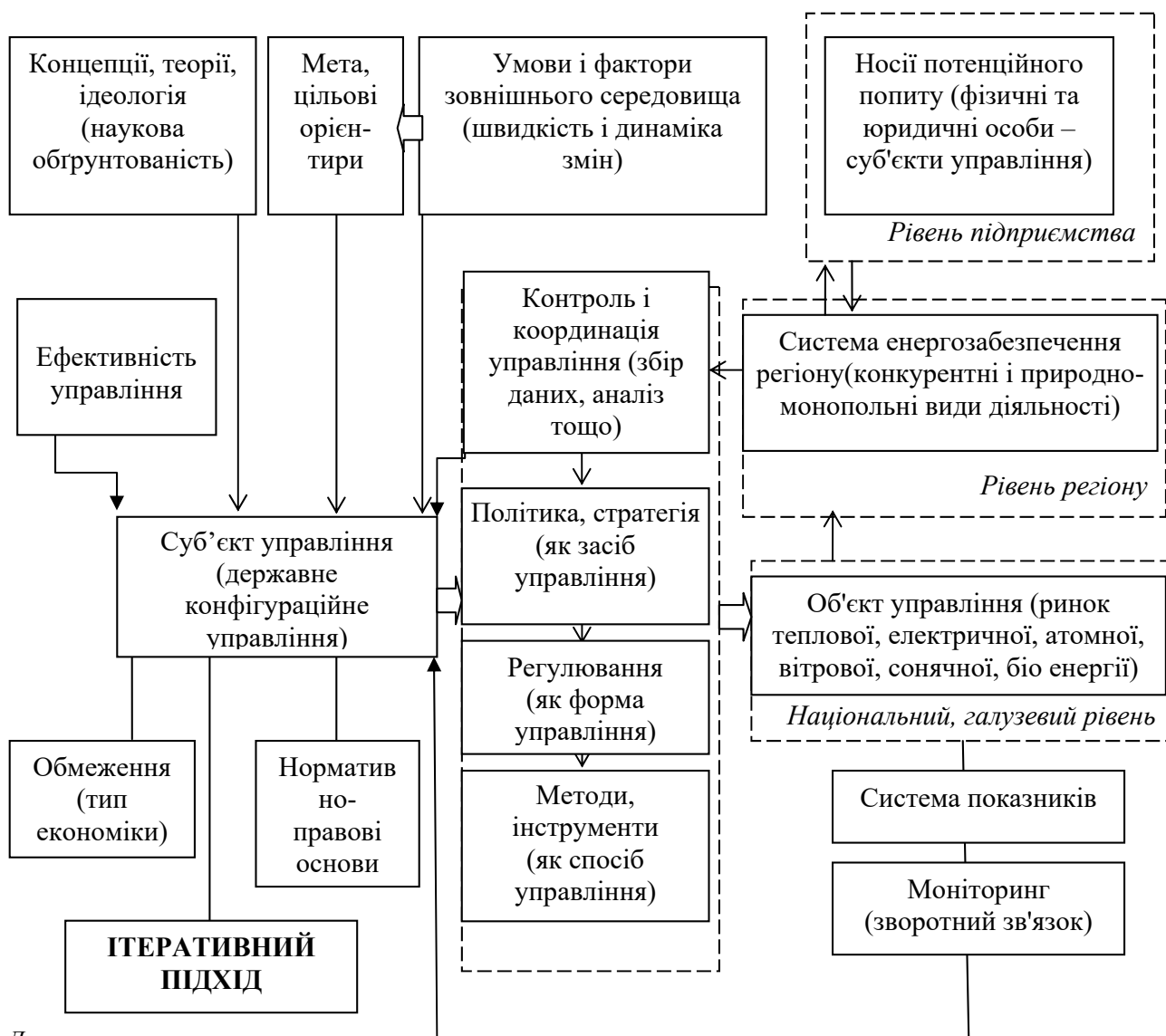
Порівняння динаміки видобутку (виробництва) та споживання основних паливно-енергетичних ресурсів за 2017–2018 рр.

Паливно-енергетичні ресурси	Видобуток (виробництво) енергоресурсів, тис. т нафтового еквівалента		Відношення 2018 р. до 2017 р., +/- %	Кінцеве споживання енергоресурсів, тис. т нафтового еквівалента		Відношення 2018 р. до 2017 р., +/- %	Середня ціна, дол. США	
	2017 р.	2018 р.		2017 р.	2018 р.		2017 р.	2018 р.
Вугілля кам'яне	13696	14087	2,8	5281	5944	12,6	78*	77*
Сира нафта та нафтопродукти	2208	2341	6,0	6	9	50,0	746**	774**
Природний газ	15472	16487	6,6	14971	10599	-29,2	6956***	6958***
Електроенергія / гідроенергія	12249	12295	0,4	10092	10203	1,1	52****	59****
Всього, у т.ч. інші види енергії (атомна, вітрова, сонячна, біо, теплоенергія)	58863	60413	2,6	49911	51171	2,5		

* за одну т; ** за одну т; *** за 1000 м³; **** МВт.г.
 Джерело: складено автором за матеріалами [14; 15].

Дані табл. 2 свідчать, що нестача власних енергетичних ресурсів виникає необхідність імпорту енергоресурсів з інших країн. Такий стан підвищує ціни на паливно-енергетичні ресурси, зокрема на нафту і природний газ. У той же час, за даними табл. 2 в Україні існує значні поклади кам'яного вугілля, це доводить про можливість покривати потреби держави в енергоресурсах за рахунок власних джерел, створювати резерви та здійснювати експорт залишків власних енергоресурсів. Але середня собівартість видобутку вугілля значно більша за ціну продажу. Тобто вугільна промисловість нерентабельна, що потребує значних коштів з боку держави на її модернізацію, переоснащення, придбання нових технологій та устаткування, залучення інвестицій для автоматизування процесів видобутку вугілля. Інша енергогенеруюча галузь – електроенергетична створює можливості щодо здійснення експорту електроенергії, але високий рівень собівартості виробництва (наявності у структурі собівартості більш ніж 80% вартості палива, капітальних ремонтів), виникають проблеми системи тарифоутворення та функціонування енергетичного ринку, що також відноситься до аспектів державного регулювання ринку енергоресурсів.

Для вирішення цих проблем було запропоновано модель державного регулювання ринку енергоресурсів, в основу якої покладено конфігураційне регулювання (рис. 2).

Джерело: запропоновано автором.

Рис. 2. Модель державного конфігураційного регулювання ринку енергоресурсів

Сам термін «конфігураційне управління» найчастіше вживається стосовно ІТ-індустрії в технічних системах. Разом з тим його властивості дають можливість використовувати його і в інших різних системах управління. Принципи, покладені в основу конфігураційного управління, дозволяють не тільки враховувати різноманітні зв'язки і функції різних компонент системи, але і забезпечують скоординований розвиток усієї системи в цілому протягом усього життєвого циклу. А оскільки держава в особі керівників органів і раніше залишається суб'єктом управління, саме конфігураційне управління залишиться незмінним – державним.

У запропонованій моделі державного конфігураційного регулювання / регулювання ринком енергоресурсів (рис.2) особливу увагу необхідно приділяти контролю і координації як на регіональному (мезо) рівні, де можна відслідковувати в оперативному режимі попит на енергоресурси від першоджерела (носіїв потенційного попиту) та галузевому (мезо) рівні, де формується пропозиція на енергоресурси до спостереження змін і формування потреб безпосередньо на рівні підприємства (мікрорівень). Все це в комплексі дозволяє швидше приймати необхідні рішення на національному (державному) рівні (в рамках своїх компетенцій), скорочуючи час прийняття рішень і підвищуючи ефективність регулювання та регулювання в цілому. Тобто регіональний та галузевий рівні державного регулювання виступають якоюсь буферною зоною в системі ієрархії регулювання, більш значущою і оперативною. Крім того, на регіональному рівні реалізуються принципи територіального підходу, а на галузевому – вкупі з галузевими показниками дають більш повну і якісну інформацію суб'єкту регулювання про функціонування системи регулювання ринком енергоресурсів в комплексі.

У світлі децентралізації влади і підвищення ролі і значущості в господарському процесі регіонів представляється необхідним грамотне поєднання переваг галузевого і територіального державного регулювання ринком енергоресурсів в Україні.

Разом з тим вітчизняний і зарубіжний досвід господарювання підтверджує наявність зазначених проблем в державному управлінні і зумовлює пошук їх вирішення за допомогою побудови більш сучасної і прогресивної моделі державного регулювання ринком енергоресурсів.

Конфігураційне регулювання можливо в тих випадках, коли, по-перше, необхідно підвищити якість регулювання в важко прогнозованих умовах зовнішнього і внутрішнього середовища; по-друге, коли виникає необхідність у продовженні життєвого циклу створеної конфігурації (змінюючи й удосконалюючи її складові елементи), по-третє, коли виникає потреба в адекватній та своєчасній реакції на глобальні виклики.

При цьому під конфігурацією слід розуміти не тільки сукупність різних документів, способів і засобів впливу на об'єкт регулювання, але і сам процес регулювання функціонуванням і розвитком великих і складних об'єктів як з техніко-технологічної точки зору, так і з організаційно-виробничої.

У зв'язку з цим можна виділити кілька особливостей, які характеризують державне конфігураційне регулювання і відрізняють його від інших (попередніх) видів регулювання ринком енергоресурсів.

В основу реалізації державного конфігураційного регулювання ринком енергоресурсів покладені не тільки нормативно-правові (законодавчі) інструменти та різні обмеження (наприклад, тип економіки), але і ітеративний підхід, який характеризується виконанням певної послідовності кроків – ітерацій. Кожна ітерація включає в себе частину процесу регулювання функціонуванням і розвитком ринку енергоресурсів. При цьому кожна чергова ітерація будується на основі попередніх ітерацій, удосконалюючи державне регулювання до моменту досягнення остаточних цільових орієнтирів. Ітеративний підхід

дозволяє: а) своєчасно враховувати постійні зміни, що відбуваються в зовнішньому і внутрішньому середовищі; б) скоротити витрати часу на переробку в разі авральних робіт в кінці фінансового року; в) скоротити частку ризику на перших етапах функціонування системи енергозабезпечення економіки (в разі, якщо щось піде не так); г) суб'єкту регулювання своєчасно вносити тактичні зміни в конфігурацію; д) здійснити пілотне проектування на обраних регіонах/галузях з метою усунення дефектів в роботі системи енергозабезпечення та енерговикористання.

Швидкість і динаміка змін умов зовнішнього середовища можуть настільки сильно впливати на функціонування ринку енергоресурсів, що зміна цільових орієнтирів в короткостроковій перспективі стає закономірним. Кінцевими споживачами енергоресурсів і специфічних товарів виступають фізичні (домашні господарства) і юридичні особи (підприємства і організації), які є носіями потенційного попиту. Отже, саме вони формують кількість і обсяг пропозиції на товарному ринку (виходячи із специфіки товару – енергії, і з урахуванням балансу виробництва та споживання), тобто, по суті, виступають в ролі суб'єкта регулювання. Таке розуміння взаємодії на ринку продавців і покупців дозволяє говорити про наявність суб'єкт-суб'єктних відносин в рамках управлінського процесу.

Висновки і пропозиції. Запропоновані механізми та інструменти регулювання ринку енергоресурсів, що включає заходи організаційного (зниження залежності від ринку нафти і газу; виведення з експлуатації потужностей, які були створені в рамках попереднього великого інвестиційного циклу; лібералізація ринку енергоресурсів в сфері дистрибуції; усунення дефіциту генеруючих потужностей; продовження лібералізації відносно розподіленої генерації), технологічного (створення локальних мереж з генерацією від відновлюємо їх джерел; Smart grid версії «активні мережі»; ухвалення стандартів «пасивних, активних будинків»; формування ринку зберігання електроенергії) і фінансового (залучення великих інвестицій в енергетичний сектор; впровадження технологій проектного фінансування з метою залучення довгострокових інвестиційних ресурсів банківської системи; створення особливих економічних зон з метою мінімізації податкового навантаження на суб'єкти економічної діяльності в рамках реалізації державної політики в енергозбереженні) стимулювання розвитку ефективної енергетики, систем енергозбереження, володіючи системністю, дозволять в повній мірі досягти стратегічних орієнтирів, визначених в Енергетичній стратегії України на період до 2030 року [1].

References

Література

1. Beliaev, L.S. (2009). Problemy energeticheskogo rynka [Energy Market Challenges]. Novosibirsk: Nauka. 296 p. [in Russian]. 2. Mytsa, N.V. (2012). Vazheli derzhavnoho rehulivannia rynku enerhoresursiv [Levers of state regulation of the energy market]. Retrieved from: http://archive.nbuv.gov.ua/portal/soc_gum/inek/2012_2/306.pdf [in Ukrainian]. 3. Tovazhnianskyi, L.L., Shevchenko, B.O. (2009). Palyvno-enerhetychnyi kompleks. Stratehiia rozvytku [Fuel and energy complex. Development strategy]. Kharkiv: NTU "KhPI". 400 p. [in Ukrainian]. 4. Franchuk, I.A. (2009). Osoblyvosti mekhanizmu derzhavnoho rehulivannia enerhetyky yak pryrodnoi monopolii [Features of the mechanism of state	1. Беляев Л. С. Проблемы энергетического рынка / Л. С. Беляев. – Новосибирск: Наука, 2009. – 296 с. 2. Мица Н. В. Важелі державного регулювання ринку енергоресурсів [Електронний ресурс] / Н. В. Мица. – Режим доступу: http://archive.nbuv.gov.ua/portal/soc_gum/inek/2012_2/306.pdf. 3. ТОВАЖНЯНСЬКИЙ Л. Л. Паливно-енергетичний комплекс. Стратегія розвитку / Л. Л. ТОВАЖНЯНСЬКИЙ, Б. О. ШЕВЧЕНКО. – Харків: НТУ "ХПІ", 2009. – 400 с. 4. Франчук І. А. Особливості механізму державного регулювання енергетики як природної монополії / І. А. Франчук //

- regulation of energy as a natural monopoly]. *Ekonomika ta Derzhava [Economy and State]*, Vol. 2, P. 79–81 [in Ukrainian].
5. Alymov, O.M., Danylenko, A.I., Trehobchuk, V.M. et al. (2005). *Ekonomichnyi rozvytok Ukrainy: instytutsionalne ta resursne zabezpechennia: monohrafiia [Economic development of Ukraine: institutional and resource support: monograph]*. Kyiv: Joint Institute of Economics of NAS of Ukraine. 540 p. [in Ukrainian].
6. Bakumenko, V., Kniaziev, V., Surmin, Yu. (2000). *Metodolohiia derzhavnoho upravlinnia: problemy stanovlennia ta podalshoho rozvytku [Methodology of Public Administration: Problems of Formation and Further Development]*. *Visnyk UADU [UADU Bulletin]*, No. 1, P. 11–27 [in Ukrainian].
7. Amelnytska, O.V. (2008). *Mekhanizmy upravlinnia vyrobnycho-hospodarskoiu diialnistiu lokalnykh elektrychnykh merezh [Mechanisms of control of production and economic activity of local electric networks: abstract of dissertation Candidate of Economic Sciences: specialty 08.00.04 "Economics and management of enterprises (by industries)"]*. Donetsk. 20 p. [in Ukrainian].
8. Busariyev, D.V. (2011). *Strukturna asymetriia svitovoho enerhetychnoho balansu [Structural asymmetry of the world energy balance]*. *Ekonomika ta derzhava [Economy and state]*, No. 11, P. 111–113 [in Ukrainian].
9. Vikhrov, O.P. (2015). *Okremi pytannia reformuvannia rynku elektroenerhii v konteksti vykonannia Uhody pro asotsiatsiiu [Selected Issues of Reforming the Electricity Market in the Context of Implementation of the Association Agreement]*. *Economic and Legal Research in the 21st Century: Development of Economic Legislation in the Context of Implementation of the Association Agreement of Ukraine with the European Union: Materials XV International Research Practice Internet con.*, 8–16 Dec. 2015. Kyiv. Retrieved from: http://hozpravo.com.ua/conferences/uchastnik/index.php?ELEMENT_ID=779 [in Ukrainian].
10. Rotar, N. (2011). *Keins Dzhon Meinard [Keynes John Maynard]*. In: *Politychna entsyklopediia [Political Encyclopedia]*. Editorial Team: Yu. Levenets (Chairman), Y. Shapoval (Deputy Chairmen) et al. Kyiv: Parliamentary Publishing House. P. 325 [in Ukrainian].
- Економіка та Держава. – 2009. – Вип. 2. – С. 79–81.
5. Економічний розвиток України: інституціональне та ресурсне забезпечення: монографія / О. М. Алимов, А. І. Даниленко, В. М. Трегобчук та ін. – К. : Об'єднаний інститут економіки НАН України, 2005. – 540 с.
6. Бакуменко В. Методологія державного управління: проблеми становлення та подальшого розвитку / В. Бакуменко, В. Князев, Ю. Сурмін // Вісник УАДУ. – 2000. – № 1. – С. 11–27.
7. Амелницька О. В. Механізми управління виробничо-господарською діяльністю локальних електричних мереж: автореф. дис. к.е.н.: спец. 08.00.04 "Економіка та управління підприємствами (за галузями)". – Донецьк, 2008. – 20 с.
8. Бусарев Д. В. Структурна асиметрія світового енергетичного балансу / Д. В. Бусарев // Економіка та держава. – 2011. – № 11. – С. 111–113.
9. Віхров О. П. Окремі питання реформування ринку електроенергії в контексті виконання Угоди про асоціацію [Електронний ресурс] / О. П. Віхров // Економіко-правові дослідження в ХХІ столітті: розвиток господарського законодавства в контексті виконання Угоди про асоціацію України з Європейським Союзом: матеріали XV Міжнар. наук.-практ. інтернет-конф., 8–16 груд. 2015 р. – Київ, 2015. – Режим доступу: http://hozpravo.com.ua/conferences/uchastnik/index.php?ELEMENT_ID=779.
10. Ротар Н. Кейнс Джон Мейнард / Н. Ротар // Політична енциклопедія / Редкол.: Ю. Левенець (голова), Ю. Шаповал (заст. голови) та ін. – К.: Парламентське видавництво, 2011. – С. 325.

11. Soloveva, O.A. (2011). Osobennosti mekhanizma gosudarstvennogo regulirovaniia ekonomiki [Features of the mechanism of state regulation of the economy]. Problemy sovremennoi ekonomiki [Problems of the modern economy], No. 4, P. 72–75 [in Russian].
12. Voloshyn, O.L. (2015). Mekhanizmy derzhavnoho rehuliuвання rozvytku alternatyvnoi enerhetyky v Ukraini [Mechanisms of State Regulation of Alternative Energy Development in Ukraine: Thesis of Candidate of Science in Public Administration: Specialty 25.00.02 – Mechanisms of Public Administration]. Kharkiv. 197 p. [in Ukrainian].
13. Haliuk, I.B., Matskevych, O.Yu. (2009). Derzhavne rehuliuвання rozvytku palyvno-enerhetychnoho kompleksu yak skladovoi konkurentnoi polityky derzhavy [State regulation of the development of the fuel and energy complex as a component of the state's competitive policy]. Visnyk Natsionalnoho universytetu «Lvivska politekhnik». Seriya: Menedzhment [Bulletin of the National University "Lviv Polytechnic". Series: Management]. Retrieved from: http://www.nbu.gov.ua/portal/natural/Vnulp/Menegment/2009_657/70.pdf [in Ukrainian].
14. Derzhavna sluzhba statystyky Ukrainy [State Statistics Service of Ukraine]. Retrieved from: <http://www.ukrstat.gov.ua> [in Ukrainian].
15. Enerhetychnyi balans Ukrainy [Energy balance of Ukraine]. Retrieved from: http://www.ukrstat.gov.ua/operativ/operativ2012/energ/en_bal/arh_2012.htm [in Ukrainian].
16. Kniaziev, V.M., Bakumenko, V.D. (eds.) (2002). Derzhavne upravlinnia: slovnyk-dovidnyk [Public administration: a dictionary dictionary]. Kyiv: UADU. 228 p. [in Ukrainian].
17. Povidomlennia pro obhovorennia proektu onovlenoi "Enerhetychnoi stratehii Ukrainy na period do 2030 roku" [Communication on the discussion of the draft updated "Energy Strategy of Ukraine for the period up to 2030"]. Ministry of Energy and Coal Industry of Ukraine. Retrieved from: http://mpe.kmu.gov.ua/fuel/control/uk/publish/article?art_id=222035 [in Ukrainian].
18. Regional Indicators: European Union (EU). Retrieved from: <http://www.eia.doe.gov/emeu/cabs/euro.html>.
11. Соловьева О. А. Особенности механизма государственного регулирования экономики / О. А. Соловьева // Проблемы современной экономики. – 2011. – № 4. – С. 72–75.
12. Волошин О. Л. Механізми державного регулювання розвитку альтернативної енергетики в Україні: дис. ... к.держ.упр.: спец. 25.00.02 – Механізми державного управління / О. Л. Волошин. – Харків, 2015. – 197 с.
13. Галюк І. Б. Державне регулювання розвитку паливно-енергетичного комплексу як складової конкурентної політики держави [Електронний ресурс] / І. Б. Галюк, О. Ю. Мацькевич // Вісник Національного університету «Львівська політехніка». Серія: Менеджмент. – 2009. – Режим доступу: http://www.nbu.gov.ua/portal/natural/Vnulp/Menegment/2009_657/70.pdf.
14. Державна служба статистики України [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.ukrstat.gov.ua>.
15. Енергетичний баланс України [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://www.ukrstat.gov.ua/operativ/operativ2012/energ/en_bal/arh_2012.htm.
16. Державне управління: словник-довідник / за заг. ред. В. М. Князева, В. Д. Бакуменка. – К.: УАДУ, 2002. – 228 с.
17. Повідомлення про обговорення проєкту оновленої "Енергетичної стратегії України на період до 2030 року" [Електронний ресурс] / Міністерство енергетики та вугільної промисловості України. – Режим доступу: http://mpe.kmu.gov.ua/fuel/control/uk/publish/article?art_id=222035.
18. Regional Indicators: European Union (EU) [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.eia.doe.gov/emeu/cabs/euro.html>.